

ГРАДА ЗА BIBLIOGRAFIJU BOTANIČKIH ISTRAŽIVANJA U CRNOJ GORI

PREGLED BRIOLOŠKIH ISTRAŽIVANJA

Godine 1865. posjetio je Boku kotorsku Emanuel Weis. On je pored ostalih biljaka (lišajeva i cvjetnica) sakupio i nekoliko mahovina koje je odredio Juratzka. Ovi podaci publikovani su 1866. i 1867. god. i za sada ih smatramo prvim o flori mahovina Crne Gore.

Dvije decenije poslije Weiss-a Crnu Goru je proputovao od Kotora do Komova i Prokletija poljski botaničar Ign. Szyslowicz. Sakupljene mahovine (ukupno 132 vrste) dao je na proučavanje i determinaciju J. Breidler-u. Tom prilikom su prvi put na materijalu iz Crne Gore opisana dva nova taksona.

U dva maha (1885. i 1891) Crnu Goru je posjetio Franz. Hühnel a rezultate je publikovao 1893. i 1894. god. U Primorju mahovine je uglavnom sakupljao u Boki kotorskoj a u unutrašnjosti oko Rijeke Crnojevića i dalje na putu prema Cetinju.

U ljeto 1896. god. Crnu Goru je proputovao Julius Glowacki, a gotovo dvije decenije poslije toga (1914) opisao je jednu vrstu koju je tom prilikom sakupio u podnožju Komova i na putu od Manastira Morače prema Kapetanovom jezeru. Isti biolog je 1904. posjetio granično područje Bosne i Hercegovine i Crne Gore (Orjen i Maglič).

Godine 1892. Talijan A. Bottini daje u časopisu »Hedwigia« prilog za poznavanje mahovina Crne Gore. Ukupno je prikazao 21 vrstu, među njima i jednu novu za nauku. Mahovine prikazane u ovom radu sakupio je A. Baldacci u ljeto 1890. i 1891. god.

Poznavanju mahovina Crne Gore dosta su doprinijela dvojica čeških botaničara B. Horak i J. Velenovsky. Prvi je na putu kroz Crnu Goru sakupljao herbarski materijal a drugi je 1901. god. publikovao 80 vrsta i to uglavnom iz okoline Rijeke Crnojevića i sa Komova. U to vrijeme Franz Matouschewick naveo je nekoliko mahovina iz Crne Gore i to isključivo na osnovu materijala što su mu drugi dostavljali (Sterneck, Ginzberger, Kneucker, Kern).

Za proučavanje jugoslovenskih hepatica mnogo je zaslužan Viktor Schiffner. U većem broju njegovih radova, objavljenih početkom ovog stoljeća, sreću se i podaci o mahovinama iz Boke kotorske. Herbarski materijal iz ovih krajeva dostavljali su mu K. Loitlesberger, E. Weiss, J. Baumgartner i dr. O mahovinama iz našeg Primorja daje 1905. god. jednc saopštenje K. Loitlesberger. Za Boku uglavnom navodi lokalitete iz okoline Herceg-Novog.

Neposredno pred prvi svjetski rat u granično područje između Crne Gore i Albanije dolazi J. Dörfler. Mahovine koje je ovom prilikom sakupio determinisao je i proučio Julius Baumgartner, a rezultate publikovao 1915. god.

Još dvojica Čeha dala su veliki doprinos poznavanju mahovina Crne Gore. To su Josef Röhlena, koji je na svojim poznatim botaničkim ekskurzijama kroz Crnu Goru sakupljao pored cvjetnica i mahovine, i Jan Vilhelm koji je 1923. god. publikovao oko 70 vrsta, uglavnom sa durmitorskog područja. Tom prilikom publikovana su i četiri nova taksona.

Za poznavanje mahovina Crnogorskog primorja osobito je značajna 1931. god. kada su se u isto vrijeme publikovali radove A. Latzel-a i J. Szepesfalvi-a. Latzel je za vrijeme prvog svjetskog rata boravio kao vojni ljekar u Boki i tom prilikom sakupio veliki herbarski materijal u okolinama Herceg-Novog, Kotora, Budve i Sutomora. Opisao je veći broj novih taksona. Szepesfalvi je posjetio Boku 1929. god. i tom prilikom sakupio 88 vrsta mahovina (Hepatica 25 i Musci 63) uglavnom na potezu između Herceg-Novog i Bijele. Szepesfalvi je i 1926. god. publikovao nekoliko mahovina koje je na Cakoru sakupila jedna grupa mađarskih botaničara koji su ispitivali floru Albanije.

Iz okoline Pljevalja D. Mitranović daje 1913. god. spisak od osam mahovina a 1936—37. god. Černjavski navodi sedam muska iz Biogradske gore kod Kolašina.

Godine 1950—51. u Podpërinom djelu »Bryum generis monographiae prodromus« navedeni su za Crnu Goru mnogi podaci o rasprostranjenju vrsta iz roda Bryum. Dosta podataka srećemo i u drugom Podpëriinom djelu »Conspectus muscarum Europaeorum«.

Naš briolog iz Zagreba Z. Pavletić izdaje 1955. god. »Prodromus flore briofita Jugoslavije«. Ovo djelo je značajno zbog toga što su u njemu sabrani i na veoma pregledan način prikazani svi dotadašnji podaci o mahovinama Jugoslavije. Međutim, treba obratiti pažnju i na neke propuste učinjene za teritoriju Crne Gore. U spisku literature Pavletić navodi rad Jana Vilhelma, isto ga je uveo i u istorijski pregled brioloških istraživanja Crne Gore. Međutim, u spisak vrsta za Crnu Goru nijesu prikazane i mahovine iz ovog rada. To je priličan propust kada se zna da je Vilhelm za područje Durmitora naveo oko 70 oblika a među njima i četiri nova

Područja u Crnoj Gori koja su briološki istraživana (dobro istraženi regioni označeni su crnom bojom a djelimično istraženi sa krstićima).

taksona. Pavletić je propustio da uvede u spisak i osam vrsta koje je u okolini Pljevalja sabrala D. Mitranović.

Prvi se V. Blečić (1958) osvrnuo na fitocenološku pripadnost nekih mahovina u Crnoj gori. On je prikazao bukovu šumu sa mahovinama (*Fageto-muscetum* Jov.) koja je vezana za vlažna staništa u silikatnu podlogu u području Pive. U najnovije vrijeme A. Martinčić daje fitogeografsku studiju mahovina Jugoslavije (skupina Musei).

Ako istraživanja mahovina u Crnoj Gori sagledamo regionalno geografski, vidjećemo skoro potpunu identičnost sa istraživanjima Išajeva — »Poljoprivreda i šumarstvo«, 1968; Br. 4. Briološki je najviše istražena Boka kotorska, zatim okolina Budve i Rijeke Crnojevića. Djelimično su istraživani područje Komovâ i Prokletijâ u istočnoj Crnoj Gori i na sjeverozapadu masiv Durmitora dok je najveći dio Crne Gore stao sasvim neispitan.

Ovim pregledom vjerovatno se ne iscrpljuju svi podaci o istraživanjima mahovina u Crnoj Gori. Velika herbarska građa iz naših krajeva nalazi se u mnogim evropskim zbirkama. I dan-danas botaničari se vraćaju na te zbirke, vrše njihovu reviziju i publikuju rezultate. Osobiti problem prilikom sređivanja bibliografskih podataka za Crnu Goru u tome je što uvijek treba provjeravati i publikovane radove čiji su naslovi vezani za susjedna područja (Dalmaciju, Bosnu i Hercegovinu, Sandžak, Albaniju).

BAUMGARTNER JULIUS

1. Verzeichnis der von Ign. Dörfner auf seiner Reise im albanisch-montenegrinischen Grenzgebiete im Jahre 1914. gesammelten Moose. Oesterreichische bot. Zeitschrift, LXV, Nr 10—12. Wien, 1915. Str. 312 — 319.

U ovom radu obrađen je herbarski materijal mahovina koje je u graničnom području Crne Gore i Albanije sakupio J. Dörfner. Put Dörfner-ov u ovo područje i uopšte njegovo proputovanje kroz Crnu Goru detaljno su prikazani u »Oesterr. bot. Zeitsch.«, 1914, str. 461, pod naslovom »Herr I. Dörfner legt folgenden Bericht über seine botanische Forschungsreise in Nordalbenien im Jahre 1914«. On je 25. maja prošao kroz tadašnju Podgoricu, zatim kroz Bioče. U Mateševu bio je 25. maja, u Andrijevići 30. maja, a u Plavu 2. juna. Dolazio je na Sirokar (12. i 25. juna). Dalje se pominju Vrmoša i Rikavac. Bio je na rijeci Bojani i na Skadarskom jezeru. Dörfner je kroz ova područja prolazio kao član međunarodne komisije za razgraničenje između Crne Gore i Albanije do kojega je došlo poslije balkanskih ratova.

BLEČIĆ VILOTIJE

2. Šumska vegetacija i vegetacija stena i točila doline reke Pive. — *Végétation des forêts et celle des rochers et des éboulis dans la vallée de la rivière Piva (Montenegro)*. — Glasnik Prirodnjačkog muzeja u Beogradu, Ser. B, knj. 11. Beograd, 1958. Str. 1—108.

U četvrtom poglavlju ovog opširnog rada (str. 65), prikazane su bukove šume sa mahovinama (*Fageto-muscetum* Jov.). Ova šuma vezana je za vlažna staništa i silikatnu podlogu. Umjesto zeljastog pokrivača koji se sreće u drugim bukovim šumama, ovdje su u velikom broju zastupljene mahovine *Polytrichum attenuatum*, a zatim dolaze *Dicranum scoparium* i *Majum undulatum*.

3. Beitrag zur Kenntnis der Fichtenwälder aus Montenegrinischen Prokletija. — Prilog poznavanju smrčevih šuma iz crnogorskih Prokletija. — Glasnik Botaničkog zavoda i bašte Univerziteta u Beogradu. Knj. I, Nr 3. Beograd 1961. (1964). Str. 227—236.

U sloju mahovina, pored ostalih, zastupljena je u nekoliko snimaka *Lophozia lycopodioides* kao vrlo karakteristična vrsta smrčevih šuma. U fitocenološkoj tabeli navedene su još sljedeće vrste: *Hylacomium triquetrum*, *Dicranum scoparium*, *Polytrichum comune*, *Polytrichum juniperinum*.

BOTTINI A.

4. **Beitrag zur Laubmoosflora des Montenegros. Hedwigia, Heft 1/2. 1892.**

Mahovine prikazane u ovom radu sakupio je A. Baldacci u ljeto 1890. i 1891. god. na svom putu kroz Crnu Goru (Kući, Vasojevići, Žijovo, Komovi, granica prema Albaniji). Ukupno je prikazana 21 vrsta. Opisana je i jedna nova vrsta *Orthotrichum Baldaccii* Bottini, nađena skoro na samom vrhu Kučkog koma (2 300 m).

BREIDLER JOSEPHO

5. **Die Laubmoose in Dr. G. Beck und Dr. Ign. Szyszyłowicz: »Plantae a Dr. Ign. Szyszyłowicz in itinere per Crnagoram et in Albania adjacentes anno 1886. lectae«, Cracoviae, 1888. Str. 1 — 166 (Bryophyta, Str. 15 — 43).**

U Crnu Goru Ign. Szyszyłowicz došao je jula 1866. god. Put je počeo od Kotora, zatim je preko Njeguša, Cetinja, Skadarskog jezera došao u Podgoricu, odakle je produžio prema istočnoj Crnoj Gori i Albaniji. Posjetio je Medun, Komove, planinu Vilu, dolinu Skrobotuše i još neka mjesta u području Prokletijā. Vratio se istim putem preko Podgorice, Cetinja i Kotora. Na ovom putu kroz Crnu Goru sakupljao je raznovrstan materijal: gljive, mahovine i više biljke. Sakupljene mahovine (*Musci frondosi*) dao je na proučavanje i determinaciju J. Breidler-u. Publikovano je ukupno 132 vrste. Od toga opisana su za nauku dva nova taksona: 1. *Grimmia Hartmanii* Schpr. var. *montenegrina* Beidl. et Szysz. nov. var. Prikazana je crtežom (Tab. 4). Nađena je u »Silvae Perucica sub monte Kom Kučki ad continium Albaniae borealis« (str. 29). 2. *Barbula* (*Desmatodon*) *montenegrina* Breidler et Szysz. nov. spec. Prikazana je sa crtežom (Tab. 1). Nađena je na velikom Magliču. Kasnije je ovu vrstu V. F. Brotherus označio kao *Tortula montenegrina* (Breidl. — Szysz.). Broth. (Prema Pavletiću »Prodromus briof. Jugoslavije«, str. 241).

ČERNJAVSKI PAVLE

6. **Černjavski P., Grebenščikov O., Pavlović Z.: O vegetaciji i flori Skadarskog područja. — Glasnik Prirodnjačkog muzeja Srpske zemlje, Ser. B. Knj. 1/2. Beograd, 1949.**

Na strani 42. navedena je vrsta *Grimmia orbiculata* koja sa nekim algama i lišajevima čini prizemni pokrivač na utrinama crvenice i konglomerata.

7. **Zur Kenntnis der Glaziation und des Buchenwaldes bei Biogradsko jezero in Montenegro. — Glasnik Botaničkog zavoda i bašte Univerziteta u Beogradu. Tom IV. Beograd, 1937. Str. 24 — 41.**

Za Biogradsku goru Černjavski je naveo sedam vrsta mahovina, koje je odredio Soška. (Prema Z. Pavletiću; »Prodr. fl. briof. Jugosl.«, str. 24).

DUDA JOSEF

8. Beitrag zur Erforschung der Lebermoose Jugoslawiens. — Prilog poznavanju jetrenjača Jugoslavije. Acta botanica croatica, XXIV. Zagreb, 1965. Str. 79 — 82.

Prikazan je hepatološki materijal iz herbara botaničke katedre Prirodoslovnog fakulteta Karlova univerziteta u Pragu, koji je u raznim predjelima današnje Jugoslavije sabrao Dr. Günther Beck-Mannagetta, poznati istraživač flore i vegetacije ovih krajeva. Ta je zbirka imala oko 400 primjeraka, a autor ih je obradio godine 1965. Za Crnu Goru navodi sljedeće vrste:

1. Grimaldia rupestris Lindenb. »opp. Rijeka, 24. V. 1894.«
2. Lunularia cruciata (L.) Dum. »Dalmacia: opp. Kotor, in valle Lesnica, sine dato«.
3. Reboulia hemisphaerica (L.) Raddi, »Dalmacia: opp Kotor, 19. V 1894. et 30. V 1894, fons Krstac, 1000 m, 20. V 1894«, zatim je navodi za Rijeku (24. V 1894).
4. Riccia ciliata Hoffm. »Crna Gora: Planina Volovica, 26. V 1894.«

GLOWACKI JULIUS

9. Ein neue europäische Art von Antitrichia Brid Oesterr. bot. Zeitschr. LXIV. Wien, 1914. Str. 136 — 138.

Opisana je nova vrsta Antitrichia pristioides Glow. spec. nov. Autor ju je sabrao na putu kroz Crnu Goru u ljeto 1896. god. u sjevernom podnožju Kornovâ (400 — 500 m), zatim na Jasenovcu u području Mrtvice i na putu od Moračkog mnaastira prema Kapetanovom jezeru. Kao staništa za ovu mahovinu autor navodi stare bukve i jele. Osim Crne Gore kao »Vaterland« za ovu mahovinu, navodi i Bosnu.

10. Bryologische Beiträge aus dem Okkupationsgebiete, II. Verh. zool. -bot. Gesellschaft, Band LVII. Wien, 1907. Str. 19 — 33.

Na stranama 25 — 26. prikazane su mahovine sakupljene na planinskom masivu Magliča (granično područje između Crne Gore i Bosne i Hercegovine).

11. Bryologische Beiträge aus dem Okkupationsgebiete, III. Verhandlungen zoologische-botanische Gesellschaft, LVII. Wien, 1907. Str. 223 — 244.

Na stranama 231 — 232. nalazi se spisak mahovina nađenih na Orjenu, Kruševicama i Bijelcima.

NAPOMENA: Prema Z. Pavletiću (»Prodr. fl. briof. Jugoslavije«, str. 20) J. Glowacki je 1904. god. u Bosni i Hercegovini boravio 17 dana sa ciljem da proučava i sabira mahovine. Tom prilikom posjetio je i neka područja na granici Bosne i Hercegovine i Crne Gore (Orjen, Maglič).

HÖHNEL FRANZ

12. Beitrag zur Kenntnis der Laubmoosflora des Küstenstriches vom Görzer Becken bis Scutari in Albanien. Oesterr. bot. Zeitschr. Nr 12. Wien, 1893. Str. 405 — 412. Dio I.

Ukupno je prikazano 109 vrsta mahovina sakupljenih na većem broju lokaliteta u Dalmaciji i Crnoj Gori. Za južno Primorje vrste se navode

za okolinu Kotora i Budve, a u Crnoj Gori za okolinu Cetinja i Rijeke Crnojevića. Höhnel je ovo područje posjetio u dva maha 1885. i 1891. god.

13. **Beitrag zur Kenntnis der Laubmoosflora des Küstenstriches vom Görzer Becken bis Scutari in Albanien.** Oesterr. bot. Zeitschr., Nr. 1. Wien, 1894. Str. 23—27. Dio II.

Predstavlja nastavak prvog dijela (vidi 12). Spisak prikazanih vrsta počinje rednim brojem 110 a završava sa 206. Ova posljednja cifra predstavlja ukupan broj vrsta mahovina koje je Höhnel sakupio u dva maha (1885. i 1891) na svom putu kroz Dalmaciju i Crnu Goru.

LATZEL ALBERT

14. **Vorarbeiten zu einer Laubmoosflora Dalmatiens.** Beih. z. Bot. Zentrabl. Bd. XLVIII, III. Abt. 1931, Str. 437—511.

Dat je prikaz svih dotadašnjih istraživanja sa iscrpnim podacima o literaturi i popisom do tada nađenih vrsta (svega 182), a na kraju dodaje i mnogo novih, tako da je broj vrsta povećan na 308. A. Latzel je kao vojni ljekar službovao od 1907. god. u Dubrovniku, 1913. prelazi u Sinj a za vrijeme prvog svjetskog rata nalazio se u Herceg-Novom. Za područje oko Herceg-Novog kaže da je pravi »Moosdorado«.

Iz okoline Herceg-Novog opisao je nekoliko novih taskona, među kojima se ističu tri nove vrste:

1. *Astomum paradoxum* Latzel (l. c. str. 470). Kod Savine (Herceg-Novog), pokraj ceste koja ide za Zeleniku, zajedno sa *Astomum levieri*, *Dicranella varia*, *Barbula tophacea*, *Fissidens Bambergeri*, *Trichostomum brachydontium* i *crispulum* (leg. Latzel).

2. *Weisia dalmatica* Latzel (l. c. str. 481). Na vlažnom tlu kod Herceg-Novog iza Španske tvrđave, ispod manastira Savine (Leg. Latzel).

NAPOMENA: Svi podaci u vezi sa navedenim Latzel-ovim radom uzeti su u potpunosti iz Pavletićevog »Prodromus flore briofita Jugoslavije«, Str. 18, 24, 190, 196, 324, 539.

LOITLZBERGER K.

15. **Zur Moosflora der österreichischen Küstenländer.** Verhandlungen Zoologische-botanischen Gesellschaft, Bd. LV. Wien, 1905. Str. 475—489.

Navodi se veći broj vrsta sakupljenih u okolini Herceg-Novog (Savina, Begovina) i Kotora. Za neke vrste iz ovog područja ističe kao sakupljača Baumgartnera.

MARTINCIĆ ANDREJ

16. **Elementi mahovne flore Jugoslavije te njihova horološka problematika (s 4 tabelami in 43 slikami).** — Die Elemente der Moosflora Jugoslawiens chorologische und ökologische Problematik (mit 4 Tabellen und 43 Abbildungen). Slovenska Akademija znanosti in umetnosti — Odelak za prirodoslovne vede. Razprave, IX/1. Ljubljana, 1966. Str. 1—78.

Rad predstavlja fitogeografsku studiju mahovina u Jugoslaviji. Kao predmet izučavanja uzeta je skupina Musci sa detaljnim prikazom njihove

horološke i ekološke problematike. Građa je prikazana na sljedeći način: 1. arktičko-oreofitski element; 2. borealni element; 3. boreomeridionalni element; 4. mediteranski element; 5. pontijski i turanski element i 6. endemiti.

NAPOMENA: Na skicama koje u ovom radu prikazuju rasprostranjenje pojedinih elemenata mahovinske flore u Jugoslaviji navedeno je osam vrsta za područje između Tare i Pive (masiv Durmitora), a to su: *Distichum inclinatum*, *Kiaeria falcata*, *Oncophorus virens*, *Plagiopus oederi*, *Bartramia ithyphylla*, *Hypnum vaucheri*, *Orthodicranum strictum* i *Mnium spinulosum*. Ostalo je da se provjeri odakle je autor uzeo podatke o zastupljenosti ovih vrsta u području Durmitora, da li iz literature (npr. od Podpere), ili pak ovi podaci predstavljaju rezultate njegovih terenskih istraživanja. Ovo ističemo zato što u knjizi »Prodr. flore briof. Jugosl.« od Z. Pavletića ne nalazimo nikakve briološke podatke za planinu Durmitor. U spisku literature Martinčić ne navodi Vilhelm-ov rad o mahovinama Durmitora koji je publikovan u Pragu 1923. god.

MATOUSCHECK FRANZ

17. **Bryologisch-floristische Mittheilungen aus Oesterreich-Ungarn, der Schweiz, Montenegro, Bosnien und der Hercegovina, II. Verhandlungen zoologische-botanischen Gesellschaft, Band LI. Wien, 1901. Str. 186 — 198.**

Mahovine koje se u ovom radu odnose na Crnu Goru (najvećim dijelom za okolinu Cetinja), određene su na osnovu herbarskog materijala koji je na ovom putu sakupio A. Kneucker 1900. god.

NAPOMENA. Put A. Kneucker-a i L. Gross-a u Crnu Goru detaljno je prikazan u »Allgemeine botanische Zeitschrift«, Karlsruhe, 1902. Nr. 1, str. 57; Nr. 3/4, str. 49 — 56.

18. **Additamenta ad Floram bryologicam Hungariae. Magyar botanikai Lapok, Nr. 7, Budapest 1903. Str. 205 — 208.**

Za Crnu Goru navodi sljedeće mahovine: *Tortula rudalis*, Kotor (leg. Sterneck); zatim dvije vrste koje je na Čekanju (između Kotora i Cetinja) sakupio A. Grinzbeger, na nadmorskoj visini 1074 m: *Barbula unguiculata* i *Encalypta contorta*; za Đinovo brdo kod Cetinja (800 m) navedeno je nekoliko vrsta koje je sabrao Kneucker, i to: *Barbula falax*, *Tortella tortuosa*, *Mnium undulatum*, *Anomodon viculosus*, *Comptothecium lutescens*, *Hypnum stellatum cum Neckera srispa*, *Hypnum molluscum*.

19. **Additamenta ad Floram bryologicam Istriae et Dalmatiae. Magyar botanikai lapok, IV, Nr. 1/3. Budapest 1905. Str. 24 — 27.**

Za Boku kotorsku navodi sljedeće vrste: *Grimmia pulvinata*, *Funaria mediteranea*, *Bryum torquescens*, *Eurhynchium circinatum* (leg. Fr. Kern). Sve navedene vrste sakupljene su u okolini Herceg-Novog.

MILOVANOVIC DARINKA

20. **Flora alga u nekim limnokrenim izvorima. — Die Algenflora in den limnokrenen des Einzugsgebietes des Flusses Crni Timok. Poljoprivreda i šumarstvo, 3. Titograd, 1968. Str. 43 — 52.**

Na str. 47, za izvorišno područje Mareze kod Titograda kaže »vegetacija je sastava mahovine, koju najčešće prati *Sium angustifolia* na dnu«.

MITRANOVIC DANKA

21. Nekoliko podataka o flori okoline Pljevalja. Posebno izdanje Muzeja Srpske zemlje, 11. Beograd, 1913. Str. 12 — 18. (Preštampano iz »Nastavnika«).

Ukupan broj sakupljenih biljaka iznosi 174. Od toga mahovina 8, paprati 2 i fanerogama 164. S obzirom na to što je ovaj rad izostao u Pavletićevom »Prodr. flore briof. Jugosl.«, to ćemo prenijeti u potpunosti spisak mahovina koje je D. Mitranović sakupila po vlažnoj zemlji i kamenju oko vode-nice na Breznici (kod Pljevalja): *Conocephalus conicus* Desm., *Grimmia ovata* Web., *Bryum turbinatum* Hedw., *Paludella squarosa* L., *Hypnum purum* L., *Hypnum filicinum* L., *Amblystegium rivulare* Lindb.

PAVLETIC ZLATKO

22. Prodr. flore briofita Jugoslavije. JAZU. — Posebno izdanje odje-la za prirodne nauke, Knj. III. Zagreb, 1955. Str. 1 — 578.

U ovom djelu obrađena je i sabrana cjelokupna do tada poznata građa o briofitskoj flori Jugoslavije. Za Jugoslaviju ukupno se navodi 916 vrsta (Hepaticae 201 i Musci 715). Od toga broja na Crnu Goru dolazi ukupno 307 (Hepaticae 49 i Musci 258). Kao sakupljače i obrađivače briofitske flore u Crnoj Gori Z. Pavletić citira sljedeće autore: Andrassovsky, Baldacci, Baumgartner, Bottini, Breidler, Černjavski, Glowacki, Dörfler, Horak, Höhnel, Juratzka, Kneucker, Latzel, Loeske, Loitlesberger, Matouschek, Schiffner, Soška, Sterneck, Szpessfalvy, Szyszyłowicz, Velenovsky, Vilhelm, Weiss.

U Crnoj Gori mahovine su najviše istraživane u Boki kotorskoj, u okolini Cetinja i Rijeke Crnojevića, zatim u graničnom crnogorsko-albanskom području i u okolini Andrijevice. Nešto podataka za područje Durmitora dao je Vilhelm. Dok za veći dio Crne Gore ne srećemo u literaturi nikakvih podataka. U ovoj knjizi detaljno je obrađen istorijski i bibliografski pregled brioloških istraživanja u Jugoslaviji.

PICHLER ALFRED

23. Die Lebermoosflora auf morschen Baumstämmen vermoderndem Holz und auf faulenden Baumstümpfen der Wälder Jugoslaviens. Glasnik Skopskog naučnog društva, Tom XX (Odeljenje prirodnih nauka), Sv. 7. Skoplje 1938/1939. Str. 141 — 153.

Pisac je dao sistematski prikaz do danas iz Jugoslavije poznatih hepatica, koje su isključivo nađene na natrulim panjevima i trulom drvlju, kao i oblika koji sa prvima sačinjavaju na tome supstratu više ili manje bujnu vegetaciju. Tome prikazu slijedi pregled raširenja po lokalitetima.

Za Crnu Goru nabrojene su sljedeće vrste:

Hum Orahovski: *Nowellia curvifolia* i *Lophocolea heterophylla* (Breidler, 1888).

Zelenika u Boki: *Lophocolea heterophylla* (Szepesfalvy, 1931. god.).

PODPERA JOSEF

24. *Bryum generis monographiae prodromus. Acta Academiae scientiarum naturalium Moravo-silesiaca*, — 1951. Brno.

Prema Z. Pavletiću (»Prodr. flore briofita Jugosl.«, str. 24 i 541) u ovaj opširan rad unijeta su i sva poznata nalazišta iz Crne Gore.

25. *Conspectus muscarum Europaeorum. Praha 1954. Str. 1—697. (Posebno izdanje).*

Navodi se Crna Gora kao područje rasprostranjenja pojedinih vrsta.

SCHIFFNER VIKTOR

26. *Seltene Bryophyten aus Oesterreich. Verh. zool.-botan. Gesellschaft. Wien, 1902, Band LII. Str. 708—709.*

Za Boku kotorsku navedene su sljedeće vrste:

1. *Southbya tophacea* Spruce (Begovina kod Herceg-Novog).
2. *Cololejeunea minutissima* (Sm.) Spruce (na kestenovima u Begovini kod Herceg-Novog).
3. *Kantia calypogea* (Radd.) Lindb. (Begovina kod Herceg-Novog).

27. *Ueber einige bryologische Seltenheiten der österreichische Flora. Verh. zool. bot. Gesell. Wien, 1902. Bd. LII. Str. 709—711.*

Za Boku kotorsku navodi sljedeće vrste: *Zygodon viridissimus* (Dicks) Brown, Begovin; *Leptodon smithii* (Dicks.) Mohr, Lastva; *Tortella squarrosa* (Brid.) Limpr., kod Herceg-Novog; *Tortula cuneifolia* (Dicks) Roth, Herceg-Nov; *Leptotrichium subulatum* Bruch, kod Herceg-Novog; *Anomobryum juliforme* Solms, kod Herceg-Novog.

28. *Die bisher bekannt gewordenen Lebermoose Dalmatiens. Verh. zool.-bot. Gesell. Wien, 1906. Band LVI. Str. 263—280.*

Prikazan je veći broj vrsta iz Boke kotorske. Kao sakupljače mahovina navodi sljedeće: K. Loitlesberger, E. Weiss, J. Baumgartner.

29. *Hepaticae Latzellanae (Ein Beitrag zur Kenntnis der Lebermoose Dalmatiens). Verh. zool.-bot. Gesell. Band LXVI. Wien. Str. 186—201.*

Naveden je veći broj vrsta za planinski masiv Orjen. Opisana je i jedna nova vrsta *Riccia Latzelii* Schiff. sp. nov. nađena je u Grudi i Vrbanju.

30. *Hepaticae Baumgartnerianae dalmaticae. Oesterr. bott. Zeitschrift, LXVI, Nr. 1/2. Wien, 1916. Str. 1—21.*

U ovom radu prikazane su hepaticke koje je u Dalmaciji i nekim južnim krajevima Crne Gore sakupio Julius Baumgartner. Za Crnu Goru navedeni su lokaliteti iz područja planinskog masiva Orjena (Krivošije, Vrbanje, Subra), zatim Boka kotorska (okolina Herceg-Novog).

NAPOMENA: U ovaj spisak unijeli smo one radove V. Schiffnera sa kojima smo imali priliku da se neposredno upoznamo. Međutim, Z. Pavletić u »Prodr. flore briof. Jugosl.« u spisku literature (str. 542—543) navodi još nekoliko radova koji se odnose na hepaticke Dalmacije. Ostalo je da se provjeri još i to da li u Schiffner-ovom djelu »Hepaticae exicatae europeae« ima nekih podataka o eksikantnim jetrenjačama iz Boke kotorske.

SZEPESFALVI JÁNOS

31. *Bryophyta in Additamenta ad floram Albaniae explorationes ab E. Csiki, A. Javorka et E. B. Kümmerle peractae, Budapest, 1926.*

Uzeto prema Z. Pavletiću («*Prodromus flore briofita Jugoslavije*», str. 24, 543). Na str. 24 Pavletić ističe: »1926. god. u spomenutoj radnji grupe mađarskih prirodnjaka Szepesfalvi bilježi sa brda Čakora nekoliko vrsta Androssovskog«.

32. *Adatok Dél-Dalmacia mohafldrájához. Magyar botanikai Lapok, XXX, Budapest, 1931. Str. 137.*

Autor daje kratak osvrt na svoj put u Boku kotorsku 1929. god. radi proučavanja mahovinske flore.

33. *Zur Moosflora Süd-Dalmatiens. Magyar bot. Lapok. (Ungarische botanische Blätter). XXX. Budapest, 1931. Str. 137—146.*

Za Boku kotorsku ukupno je navedeno 88 vrsta mahovina, od čega Hepaticae 25 i Musci 63. Prema navedenim lokalitetima vidi se da je najviše materijala sakupljeno između Herceg-Novog i Bijele. Ovo područje autor je posjetio u septembru 1929. god.

VELENOVSKY J.

34. *Eln Beitrag zur Moosflora von Montenegro. Oesterr. bot. Zeitschrift, Nr. 7. Wien, 1901. Str. 254—256.*

Prikazane su mahovine koje je na svom putu kroz Crnu Goru sakupio češki otaničar B. Horak. Ukupno je navedeno 80 vrsta, uglavnom sa područja Komová i iz okoline Rijeke Crnojevića.

VILHELM JAN

35. *Additamenta floristica in bryofloram montenegrinam. Acta botanica Bohemica, Vol. II. Praze, 1923. Str. 46—50.*

Ovaj rad obuhvata spisak mahovina od preko 70 taksona koje je u Crnoj Gori sakupio češki botaničar i poznati istraživač cvjetnica i paprati Crne Gore Josef Rohlena. Najviše mahovina sabrao je u području Durmitora. Opisana su kao nova za nauku četiri taksona:

1. *Bryum caespiticum* L. var. *microcarpa* n. v. (Durmitor).

2. *Philonotis fontana* (L.) Brid. f. *rubrocaulina* n. f. (Srablje jezero na Durmitoru).

3. *Pogonatum urnigerum* (L.) P. Beauv. var. *ovata* n. v. (Durmitor).

4. *Polytrichum alpinum* L. ssp. *Rohlenae* subsp. nov. »in Montenegro ad Bukovica sub monte Durmitor (detexit et legit J. Rohlena)«.

U ovom radu se navodi još i ime Krsta Pejovića koji je neke oblike sakupio na Lovčenu.

WEISS EMANUEL

36. *Floristisches aus Istrien, Dalmatien und Albanien, I. Verhandlungen zoologisch-botanischen Gesellschaft. Wien, 1866. Str. 571—584.*

Autor ovoga rada posjetio je Boku kotorsku u ljeto 1865. god. Tom prilikom skupljao je raznovrstan floristički materijal (lišajevi, mahovine, papra-

ti, cvjetnice). Na kraju rada (str. 583—584) pod naslovom »Verzeichniss der Mooze aus Istrien und Dalmatien« nalazi se spisak mahovina koje je sakupio Weiss a determinisao Juratzka. Veći broj mahovina nađen je u Boki kotorskoj.

37. Floristisches aus Istrien und Dalmatien, II. Verhandlungen zoologisch-botanischen Gesellschaft. Wien, 1867. Str. 753—762.

Na stranama 759—762. pod naslovom »Verzeichniss der Mooze aus Istrien und Dalmatien« nalazi se spisak mahovina koje je najvećim dijelom u okolini Kotora sakupio E. Weiss a determinisao Juratzka.

DODATAK BIBLIOGR. BRIOL. ISTRAŽ. U CRNOJ GORI

MARTINČIĆ ANDREJ

1. Rod *Andreaea* Hedw. v Jugoslaviji. *Biol. vest.* 11, 1963.
2. Prispjevek poznavanju mahovne flore Jugoslavije I. Durmitor (Crna Gora). *Biol. vest.* 12, 1964.
3. *Catalogus florae Jugoslaviae* II/1, Bryophyta. Ljubljana, 1968.

PAVLETIĆ ZLATKO

4. Flora mahovina Jugoslavije. Institut za botaniku Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 1968.

VUKIĆ PULEVIĆ

Republički zavod za zaštitu prirode Titograd

ОСНОВАНО ДРУШТВО ПАРАЗИТОЛОГА ЈУГОСЛАВИЈЕ

Послије вишемјесечних припрема, на приједлог Иницијативног одбора, 7. фебруара 1969. год. одржана је у просторијама Ветеринарског факултета у Београду оснивачка скупштина Друштва паразитолога Југославије, на којој је учествовао већи број паразитолога — љекара, ветеринара и биолога из свих наших република.

Основни задатак Друштва јесте окупљање свих научних радника и стручњака који се баве било којом граном паразитологије или сродном граном. Осим тога, задаци су Друштва и планирање и програмирање научног рада, одгој и усавршавање младих кадрова, организација научних и стручних састанака и савјетовања, издавања научних и стручних часописа, монографија и зборника, популаризација паразитолошких наука, сарадња са иностраним националним и међународним друштвима за паразитологију итд.

Послије усвајања Статута Друштва паразитолога Југославије, Оснивачка скупштина је изабрала предсједника Друштва и Извршни и Надзорни одбор. За предсједника је изабран др Златибор Петровић, редовни професор Ветеринарског факултета у Београду, а у Извршни одбор: академик проф. др И. Бабић, проф. др I. Erlich, проф. др. Ј. Рукавина, проф. др Б. Рихтер, проф. др М. Сретеновић, проф. др Т. Ангеловски, санитарски пуковник др Б. Николић, доц. др А. Дарваш, научни сарадник др Ј. Брглез и асистент др Ж. Савић.

На оснивачкој скупштини академик проф. др И. Бабић једногласно је изабран за доживотног почасног предсједника Друштва.

Такође је одлучено да се у току 1970. год. одржи у Загребу I конференција паразитолога Југославије.

Обавјештења и упитници за пријем у чланство могу се добити код проф. дра Златибора Петровића, Београд, Ветеринарски факултет, Булевар ЈНА 18.

Б. Т. Поповић

СА Д Р Ж А Ј

	Страна
Из меморијал: У знак сјећања на великог научника академика професора Дра Чедомира Симића — Др Томаш Томашевић — — — — — — — — — —	3
Инг. Љубо Павићевић: О поријеклу пшенице — — —	7
Др Марко Улићевић: Утицај система одржавања земљишта у виноградима и наводњавања и ђубрења винограда на бујност и родност лозе и на квалитет грозђа — —	29
Инг. Вељко Мартиновић: Стање и могућности развоја шумске привреде Црне Горе — — — — — — — —	55
Инг. Лазар Којић: Резултати двогодишњих испитивања неких сорти грашка — — — — — — — —	77
Инг. Бланка Бајагић: Прилог проучавању могућности гајења линцуре — — — — — — — — — —	85
Инг. Гаврило Петрановић: Економски положај индустрије целулозе и папира у Црној Гори — — — — — — — —	91
Bibliografija i prikazi. Vukić Pulević: Građa za bibliografiju botaničkih istraživanja u Crnoj Gori. Pregled brioloških istraživanja — — — — — — — —	98
Информације: Основано друштво паразитолога Југославије — — — — — — — — — —	109

Хемијска индустрија „ЗОРКА“ — Шабац

САМОСТАЛНИ ПОГОН ЗАШТИТЕ БИЉА, У СВОМЕ АСОРТИМАНУ
ИМА ВЕЛИКИ ИЗБОР ПЕСТИЦИДА КОЈИ СУ НАШЛИ ШИРОКУ
ПРИМЕНУ У ВОЂАРСТВУ

1. СРЕДСТВА ЗА ЗИМСКО ПРСКАЊЕ

КРЕОЗАН — на бази DНОС
ДИНОЗАН — на бази DНОС

2. ИНСЕКТИЦИДИ

а) Концентрати за суспензију

— LINDAN S-25
— на бази линдана
— PEPEIN S-50
— на бази ДДТ
— SEVIN S-50
— на бази carbarylа

б) Концентрати за емулзију

— VAPONA EC-48
— на бази DDVP
— MALTOX E-50
— на бази малатиона
— FOSFAMID 40
— на бази диметоата
— DIDITIN
— на бази DDT
— ZORALIN
— на бази DDT и линдана
— LINDAN E-10
— на бази линдана

3. ФУНГИЦИДИ

— БАКАРНИ КРЕЧ - 25
— на бази бакра
— БАКАРНИ КРЕЧ - 50
— на бази бакра
— СУМВАРИТ
— на бази сумпора
— HORAFITORAN S
— на бази бакра и цинка
— TIOZIN A
— на бази бакра и цинка
— CINEB S-65
— на бази цинеба
— COSAN
— на бази сумпора
— MELPREX S-65
— на бази додина

4. ХЕРБИЦИДИ

— ATRAZIN S-65
— на бази атразина
— ATRALIN S-50
— на бази атразина и
линурона
— LINURON
— на бази линурона
— REGLON
— на бази diquata
— GRAMOXON
— на бази paraquata

ЗА ДЕТАЉНИЈЕ ИНФОРМАЦИЈЕ ОБРАТИТИ СЕ НА ГОРЕ
НАВЕДЕНУ АДРЕСУ, ТЕЛ. 26-95 и 26-96, ЗАТИМ НА ТЕЛ. 24-11
ДО 24-20 ЛОКАЛ 209, 208, 255 (СЛУЖБА ЗА ФИТОФАРМАЦИЈУ)
ПРЕДСТАВНИШТВА: БЕОГРАД, 29. НОВЕМБАР 9, ТЕЛ. 338-983
ЗАГРЕБ, ТКАЛЧИЋЕВА 2, ТЕЛ. 37-201